

Бичкүдиг харслгън—нарт делкән улсин эркин тәр

Мана советск орн-нутгин бичкүд байрта, хувтә-джиргәндә. Теднә өмник хаалгъ өндәрдә герлтә, сарул, өргн болтха гигъад, Коммунистическ партъ болн Советск правительств килмджән нөл уга өгнә. Мана орн-нутгт күүкдин э р ү л - м е н д харлгънд эмчин дөнъ эс авсн нег чигн өрү-бүл уга. Сургъульд үрән эс өгсн эк-эцк чигн уга. Цугъар сургъуль дасджана, цугъар эрүл-менд. Эн тоот дөнъ, халәмдж, тус энъгдән өнъгәр государствас өггднә.

Мана орн-нутгин бичкүд дунд өлн бәәх, нүцкн, шуурха-буурха бәәх көвүд-күүкд уга. Теднә эк-эцкирнъ үрдән түрү-зүдү үзх гидж седкдән кезәд чигн санхш.

Мана танъгъчин бичкүд чигн, цуг советск бичкүдлә әдл, ик хув-кишгтә. Мана танъгъчд дундин 27, долан джилә 47, кесг өлн эклчин школмуд бәәнә. Эн школмудт 18 минъгън көвүд-күүкд сургъуль сурчана. Хөбчирин, колхозникудин үрдүд государствени интернатд өсджәнә. Сургъульчирин то джил ирвәс улм өсәд йовна. Эн джилин сургъулин джилин эклчлә бичкүд шинәс кесг сәәхи, сарул, у школмуд авхми. Тимм школмуд райод болгънд тосхгдджана. Ганцхи Западн болн Яшалтинск райодт 6 школ тосхгдджана, энүнд 1500 шаху сургъульчир дасхми.

Төрски орн-нутг мана үрдиг эрүл-менд, серглнъ, байрта джиргәлтә, өлнд туста әмтс болтха гигъад, цуг кергтә тоотинъ өгсиг үзхлә, эк-эцкирин чеедж байрар дүүрнә. Шидр болсн ВЛКСМ-н XIII хуртг, КПСС-н ЦК-н негдгч сегләтр үр Н. С. Хрушев иигдж келв: «Цуг бичкүд бийсән өлнд туста көдлмшт белдх зөвтә, коммунистическ обществ тосхлгънд орлцх зөвтә».

Халъмг танъгъчин школмудар сургъульчирин производствени 27 бригад бүрдәгдв, хөб звено гаргъгдв. Тер бригадсд, звеносд көдлх сургъульчир школд авсн медрлән колхозмудт, совхозмудт көдлмш кегъад улм сәәнәр батлх, дакад болхла зунн амрлгъан олзтагъар өнъгрүлх.

Нидн джил Элст балгъсна, Приютненск, Яшалтинск болн нань чигн райодин сургъульчирин производствени бригадст көдлдг члед Волго-Донск каналар йовад, Адрхнд бәәсн бумблвс халәгъад, Кавказск-Минводск баг балгъсд үзәд, Сталинград — герой балгъс гәәхәд, экскурс кегъад ирчләв.

Комсомол болн энъгин әмтн бичкүд дунд кех көдлмшт сәәнәр орлджана. ВЛКСМ-н ЦК-н 8 пленумин шиидврәс иштәгъәр райодар болн балгъсна В. И. Ленинә нертә пионерск организацд Советс бүрдәгдв. Эн Советин членд пенсионермүд, урднъ партизан йовсн улс, көдлмшин болн цергин героймуд орулгдв. Тедн бичкүд дунд сергмджтә, олзта туста көдлмш кецхәхми.

Улгүрнъ келхд, Халъмггосударствени ансамблин артист Баатр Шалхаков, «Россовхоз-трансин» слесарь Андрей Манджиков болн нань чигн улс бичкүд дунд ик сән көдлмш келжәнә, теднә йоста иньгүднъ болв. Иим шамдгъа, бичкүдт дурта улс сургъульчир дунд көдлмш эклдж кесн учрар, школьникүдт шинәс ик өлн кергүд гарв. Ода болхла, бичкүд колхоз, совхозд, тугъл, хургъ хәрүлнә, чиндгъ болн галу-шову өскнә, төмрин күш цуглулна. Эн тоот көдлмш ик туста.

Сургъулин джил төгсв. Школьникүдт зунн амрлгъан ик сәәнәр, олзтагъар олзлх цаг ирв. Эн тоотинъ медад, ахирнъ дөнъ болцхав.

Эн сарла Элст балгъсна хамгин ке сәәхи газрт танъгъчин пионерск лагерь секгд-жәнә. Пионерск лагерьт 240 гар бичкүд амрцхәхми. Западн, Яшкульск, Приютненск, Каспийск болн нань чигн райодин бичкүд эврәннъ районн пионерск лагерьмүдтә болхми. Одгә цагт цуг союзн «Артек» гидг пионерск лагерьт мана танъгъчас дөрвн күн амрчана.

Мана танъгъчин школьникүд эврәннъ крайан, танъгъчан сәәнәр меддж, тәндж, медрл авхин кергт кесг өлн туристск поход кехми.

Мана орн-нутгт бичкүдәс үнтә зөбр уга. Тегәд чигн өдр болгън, час болгън Советин өлн-келн әмтн төвкнүнә төлә, нарт-делкә ни-нег бәәлгънә төлә зүткджәнә. Тегәд чигн мана танъгъчин күч-көлсчир эц джилин майин 24-д Москва балгъснд Варшавск бооцанд орлцачирин гар тәвсн Декларациг ик күндтәгъәр, ик байртагъар тосцхав.

Эн Декларацд нарт делкә өнъдинд амгъульнъ төвкнүн бәәхиг, дән кезәд чигн бичә болтха гидж келджәнә.

Эн мана цугтамдн байр, мана үрдин — бичкн күүкдин чилш уга ик хув, ик кишг.